

(Címer)

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA

Gf.III.30.274/2018/9. szám

A Szegedi Ítéltábla a Dr. Varga Antal Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Gerencsér Ferenc ügyvéd) által képviselt **felperes neve, felperes címe** szám alatti lakos **felperesnek** – a Gyollai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Gyollai János ügyvéd) által képviselt **alperes neve, alperes székhelye** szám alatti székhelyű **alperes** ellen hibás teljesítésből eredő követelés iránt indított perében a Kecskeméti Törvényszék 2018. július 6. napján kelt 8.G.22.466/2016/74. számú ítélete ellen a felperes által 76. sorszámon előterjesztett fellebbezésre tekintettel lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletét **részben megváltoztatja** és kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 614.500,- (Hatszáztizennégyezer-ötszáz) forintot.

A felperes elsőfokú illetékfizetési kötelezettségét 1.485.000,- (Egymillió-négyszáznyolcvanötezer) forintra leszállítja, egyúttal kötelezi alperest, hogy külön felhívásra fizessen meg az államnak 15.000,- (Tizenötezer) forint elsőfokú eljárási illetéket.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 400.000,- (Négyszázezer) forint másodfokú eljárási költséget, további másodokú költségeiket a felek maguk viselik.

Kötelezi a felperest 2.475.000,- (Kettőmillió-négyszázhetvenötezer) forint, míg alperest 25.000,- (Huszonötezer) forint le nem rótt fellebbezési illeték külön felhívásra történő megfizetésére az állam felé.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I N D O K O L Á S

A felperes egyéni mezőgazdasági vállalkozóként 2003. évtől kezdődően foglalkozik nagyüzemi nyúltartással **(település 1)-i** telephelyén. A korábban marhaistállóként használt épület nyílászárói fedetlenek, fűtő-, hűtőrendszer nincs. A bekerítetlen telep főépületének bejáratánál nincs fertőtlenítő részleg, a telep teljes kiürítésére nem szokott sor kerülni, mivel az egy épületben lévő anyanyulak, valamint a hízó állomány folyamatosan cserélődik, így alkalmanként csak az aktuálisan ürülő ketrec takarítása lehetséges.

A felperes a takarmányt az állatokkal egy légtérben tárolja, 1000 kg-os, ún. big-bag zsákokban.

A felperes 2010. április 7-től állt szerződéses kapcsolatban az alperessel; vágónyúl felvásárlási szerződés alapján, havonta 3200 db vágónyúl szállítását vállalta az alperesi kft. **(település 2)-i** vágóhidjára. Az alperes is folytat saját nagyüzemi nyúltartást két telephelyén, emellett 5-10 kistermelővel állt ekkoriban folyamatos integrációs kapcsolatban. Az alperes a **(település 3), (cím)** szám alatti telephelyén takarmánykeverő üzemet működtet 2004-től kezdődően, ahol a saját, illetve

a vele szerződött termelők nyúlállományai részére morzsázott, vagy granulált állagú zsákos (big-bag) és ömlesztett kiszerelésű, különféle célra összeállított beltartalmú takarmánykeverékeket állít elő. A felperes 2010. júniusától az alperestől szerezte be a teljes takarmányszükségletét. A jelen perrel érintett időszakban ún. hizlaló, szoptató, növendék, valamint választási 1., 2., 3. megjelölésű takarmánykeverékeket kapott megrendelése szerint a felperes, 2011. évben 38.290.575,- forint vételárért, míg 2012. évben (október 15-ig) 34.901.531,- forint bruttó vételáron. (Az ezekről kiállított számlák, valamint a kézzel írt számlaösszesítő a keresetlevél mellékleteként csatolva.)

A felek között kialakult gyakorlat szerint a szállítások előtt a felperes szóban, rövid úton jelezte takarmányigényét típus és mennyiség meghatározással, majd pedig megbízott fuvarozója vette át a megrendelt szállítmányt az alperesi telephelyen. Alkalmanként szállítólevél és mérlegelési jegy került kiállításra.

A felperes állománya részére 3 hetente, kb. 20-22 tonna takarmányt szerzett be alperestől, melynek jellemzően 50%-a szoptató, további 25-25%-os arányban választó, illetve hizlaló takarmány volt.

A felperes 2010. december elejétől kezdődően telefonon, illetve személyesen a takarmány nem megfelelő minősége miatt reklamált, majd 2011. év során újabb szóbeli bejelentéseket tett az alperes beszerzési igazgatójánál, illetve állatorvosánál. A felperes a halasztott határidejű vételár fizetési lehetőség folytán 2012. tavaszára 7-8 millió forint nagyságrendű tartozást halmozott fel, ezért az alperes beszerzési felelős vezetője ellenőrzést tartott a felperesnél, majd pedig arról döntött, hogy ezt követően csak készpénz ellenében biztosítja a takarmányt.

A felperes 2012. szeptemberében telefonon jelezte az alperesnél foglalkoztatott állatorvosnak, hogy konkrétan az ún. választó megjelölésű takarmánynál észlelt problémát. Ekkor 3-4 tonnás nagyságrendben takarmány visszaszállítás történt, melyet az alperes ingyen kicserélt.

A felperesnél 2012. szeptember elejétől látott el állatorvosi feladatokat **személy 1**, aki 2012. szeptember 19-én és október 9-én 10-10 db nyúltetemet küldött a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Állategészségügyi Diagnosztikai Igazgatóságához (NÉBIH ÁDI) laboratóriumi vizsgálatra. Ennek eredményközlése szerint a talált elváltozások összességében a bélflóra felborulására utaltak, a vékony- és vastagbélben kólibaktériumot, a vakbélben nagy mennyiségű béllakó gombát, a tüdőben pedig további másik baktériumot tenyésztettek ki.

Ebben az időszakban – felperesi nyilatkozat szerint – az anyanyúl-állomány 1000 db körüli volt, mely 2012. október közepére a felére csökkent.

Az elhullási szám növekedése mellett alacsonyabb szaporulati arányt, és a korábbinál kevesebb alomszámot is észlelt. Erről a felperes napra pontos, hiteles ólnaplót nem vezetett.

A felperes állományát ellátó állatorvos 2012. október 15-én négy takarmánymintát is megküldött a felügyeleti hatósághoz, melyet ugyancsak a NÉBIH ÁDI vizsgált be. Ezek a ..., ..., ... gyártási számú, illetve a ... számú alperesi termékekből vett minták voltak, melyek vizsgálati eredménye szerint mind a négy minta a magas peroxidszám miatt kifogásolható. Az ún. 2. számú táp ezen kívül T2 toxint is tartalmazott, egyebekben a tápok beltartalmi értékei megfelelőek voltak.

A vizsgálati eredmény birtokában a felperes az illetékes kormányhivatal felé bejelentést tett. Az ügyben a **(település 4)** Megyei Kormányhivatal Élelmiszer-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága járt el. Ennek során **személy 2** tisztviselő 2012. december 20-án ellenőrzést tartott az alperes dabasi üzemében, ahol megállapította, hogy a felperesi bejelentő által kifogásolt tételek már teljes körűen kiszállításra kerültek. Emiatt a tisztviselő saját hatáskörben eljárva azon mintatárolókból vitt el mintát, melyeket a gyártáskor az alperes a jogszabályi előírások szerint tett félre (..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ... gyártási számok). A kormányhivatal felperes felé adott tájékoztatása szerint a laborvizsgálati eredmény hét minta esetében magas peroxidszámot mutatott, míg a ...-es

minta magas savszámú volt. Ezzel kapcsolatban a kormányhivatal arról adott tájékoztatást, hogy a T2 toxinra, illetve a késztakarmány peroxid értékére nincs rendeleti értékmeghatározás, a laboratóriumi eredmények alapján nem mondható ki, hogy a takarmány okozta volna a nyulak megbetegedését, illetve elhullását. Határozott figyelmeztetésben részesítette emellett az alperesi kft-t, és kötelezte annak kivizsgálására, hogy mi okozhatta az általa gyártott takarmányok magas peroxid szintjét.

A felperes 2012. október 15-től már nem az alperestől szerezte be a takarmányt, majd 2013. augusztus 23-án a vágó nyúl felvásárlási szerződést is felmondta.

Személy 3, és az alperes minőségügyi, valamint pénzügyi vezetője 2013. január 17-én – az alperes 2012. decemberében tett kifogására tekintettel, mely a 2012. októbert 15-i kiszállított termékeket érintette – helyszíni bejárást végeztek a felperes (**település 1**)-i telepén. Az erről készült jegyzőkönyv megállapításai szerint: a telep egy bekerítetlen, régi, rossz állapotú marhaistálló, megérkezéskor az istálló kapuja nyitva volt, oda védőfelszerelés nélkül lehetett belépni. Az istállóban a ketrec-sorok előtt, big-bag zsákokban, fedetlenül, a haszonállatokkal egy légtérben történt a takarmányok tárolása. A takarmányok felöntésére szolgáló garatok fából készültek, az istálló szigetetlen fűtési és hűtési rendszerrel nem rendelkezik, a szellőzés az ablakok kinyitásával lehetséges, azonban a nyílászárók fedetlenek, nem gátolják meg a rovarok és egyéb kártevők épületbe való bejutását, ezáltal a madarakkal és egyéb állatokkal is érintkezhet az állomány és a takarmány. Az istálló padozata beton, de az feltöredezett, nem tartható higiénikusan. A trágyacsatornák trágyával teltek, az istálló nem all-in-out rendszerben működik, vagyis időközönként nem ürül ki, fertőtlenítése higiénikus mosása, kigázosítása nem megoldott. Összességében elmondható, hogy a farm nem felel meg a nagyüzemi állattartás szabályainak, a személyi és állathigiénia alacsony foka komoly kockázatot jelent az állatokra, különösen olyan időszakban, amikor a külső hőmérséklet ingadozásai amúgy is nagy megterhelést jelentenek az állati szervezetre (18/T/1. számon csatolt jegyzőkönyv).

A felperes megbízásából 2013. június 24-én **szakértő 1** egyetemi tanár készített szakértői jelentést a felperes által rendelkezésre bocsátott vizsgálati eredményekről. A magánszakértő következtetése szerint az alperes által gyártott nyúltakarmányozásra javasolt választól és szoptató tápok avasodásnak indultak, avasodott állapotban voltak, azok peroxid- és savszáma meghaladta a takarmánykódexben meghatározott maximálisan elfogadható értéket. Ezek a tápok állatok takarmányozására nem felhasználhatók, etetésük hatására emésztőszervi és szaporodás-biológiai problémák jelentkeznek (keresetlevél melléklete).

Az alperes **szakértő 2** igazságügyi szakértőt bízta meg 2013. augusztus 18-án magánszakvélemény készítésével. Az alperesi magánszakértő megállapította, hogy a rendelkezésre álló laboratóriumi eredményközlő szerint az elhullások hátterében behurcolásos E.coli baktérium fertőzés okozta megbetegedés állhatott, valamint a közepes fokú coccidium fertőzöttség is nagyban hozzájárult a gazdasági veszteséget okozó megbetegedéshez. Az alperesi magánszakértő szerint a vizsgálati eredményekből az derül ki, hogy a keveréktakarmányok gyártásához szükséges alapanyagok sav- és peroxidszáma megfelelő volt, ha mégis elindult a tápban avasodás, az a nem megfelelő tárolás miatt következhetett be. A magánszakértő megjegyezte, a magas sav- és peroxidszám avas, romlott szagot eredményez, amely mindenképpen felismerhető a takarmány felhasználója számára.

A felperes 2014. szeptember 23-án kelt levelében jelentette be írásban első alkalommal kárigényét. Ebben előadta, hogy a laboratóriumi vizsgálatok, valamint szakértői vélemény alapján a 2011-től szállított takarmányok nem minősíthetők teljes értékűen felhasználható árunak. A felperes kárát ekkor a teljes mennyiség értéknek 80%-ában jelölte meg.

Az alperes 2014. október 31-i keltezésű válaszlevelében visszautasította a felperesi kárbejelentést.

Az alperes által 2014. augusztusában kezdeményezett előzetes bizonyítási eljárás keretében **szakértő 3** állatorvos, takarmányozási és takarmánygazdálkodási igazságügyi szakértő is készített az ügyben szakvéleményt. Az igazságügyi szakértő kiemelte, a takarmányminták avasságára és mikotoxin kimutatására irányuló vizsgálati eredményekkel nem hozhatók okozati összefüggésbe az állattetemeknek az állategészségügyi laboratóriumban meghatározott elváltozásai. A szakvélemény összegzése szerint megbetegedésben és elhullásban a takarmányozásnak, továbbá a nyúltelep járványügyi hiányosságainak, és kedvezőtlen higiéniai viszonyainak egyaránt szerepe lehetett. Az igazságügyi szakértő kitért arra is, hogy a termelőt a kárenyhítés érdekében mulasztás terhelte, amennyiben érzékszervileg érzékelhető elváltozás van a takarmányban, nagyobb arányú elhullás esetén azonnal takarmányváltást kellett volna végrehajtani. Az avasodást ugyanis a takarmány nem megfelelő tárolása is eredményezheti, ugyanakkor az avasság és a mikotoxinok vizsgálati eredményeivel nem hozhatók okozati összefüggésbe az elhullott állatoknak az állategészségügyi laborban megállapított elváltozásai.

A felperes kezdeményezésére 2015. augusztus 17-én készült előzetes bizonyítási eljárás keretében igazságügyi állatorvosi szakvélemény. Ebben **szakértő 4** igazságügyi szakértő rögzítette, hogy a kérdéses takarmányok bizonyítottan hibásak, etetésük kifejezett állategészségügyi kockázatot jelentett. A bekövetkezett termelés kiesés nagyságát azonban más járványvédelmi, higiéniai, tenyésztési és egyéb tartástechnológiai tényező is befolyásolhatta.

A felperes keresetében hibás teljesítéssel okozott kárigényt érvényesítve 67.185.990,- forint és járulékai megfizetésére, továbbá az előzetes bizonyítási eljárásban felmerült költségei, valamint perköltsége megtérítésére kérte kötelezni az alperest. Keresete jogalapjaként az 1959. évi Ptk. 305. § (1) és (3) bekezdését, valamint 310. §-t jelölte meg. Állítása szerint a 2011. január 1-től 2012. október 15-ig terjedő időszakban alperestől vásárolt takarmány nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak, sem minőségében, sem beltartalmi elemeit illetően, emellett a főszolgáltatáshoz kapcsolódó mellékkötelezettségeit ugyancsak nem teljesítette szerződésszerűen az alperes, hiszen a szállítmányokhoz megfelelően kitöltött, szabályszerű minőségi tanúsítványt, kísérőlevelet nem mellékelte. Hangsúlyozta, a gyártótelephely csak 2011. március 4-től kezdődően rendelkezett érvényes működési engedéllyel, az ezt megelőző időszak gyártmányai így nem is minősülhetnek szabályszerűen legyártott takarmánynak. A tetemek, illetve a takarmányminták laborvizsgálati eredményeire alapítottn állította, hogy a teljes időszokban szállított takarmány romlott, avasodott állapotú volt, ezt igazolják a vizsgálatok által feltárt magas sav- és peroxidszámok. A házi nyúl takarmányozására alkalmatlan termék értéket nem képviselt, a perrel érintett időszakban erre kifizetett vételárat felperes hibás teljesítésből eredő kárnak tekintette, melyet a szerződésszegő alperes köteles megtéríteni. Külön kitért arra is, hogy keresetét nem az elhullások miatti folyomány kárra (elmaradt haszon) alapította, hanem arra, hogy az alperes nem szerződésszerűen teljesített, amikor részére értéket nem képviselő árut adott el.

A per során 69. sorszámon táblázatot csatolt az álláspontja szerint 2012-es mintavétellel érintett takarmányokról:

Táp típusa	Gyártási szám és idő	Mikor vásárolt	Mennyit vásárolt
Választó I.	..., 2012.08.01.	2012.08.13.	7000 kg
Választó I. + élesztő	..., 2012.08.29.	2012.09.03.	4000 kg
Választó I.	..., 2012.09.21.	2012.09.24.	4000 kg
Választó I.	..., 2012.10.04.	2012.10.05.	1920 kg
Választó I.	..., 2012.10.05.	2012.10.05.	2320 kg

Választó I.	..., 2012.10.15.	2012.10.15.	2000 kg
Választó I.	..., 2012.10.15.	2012.10.15.	5000 kg
Szoptató	..., 2012.10.05.	2012.10.05.	3220 kg
Szoptató	..., 2012.10.12.	2012.10.15.	9720 kg

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Állította, hogy a perbeli takarmány-keverő üzem a felperesnek szállított termékek tekintetében a teljes időszakra nézve rendelkezett működési engedéllyel. Hangsúlyozta, a kiszállított termékeket minden esetben minőségi tanúsítvánnyal ellátta, átadás-átvételre dokumentált módon, szállítólevelekkel került sor. A felperes csak 2012. őszétől jelzett problémákat a takarmánnyal kapcsolatban, ekkor a vevői elégedettség megtartása miatt történt meg egy 3000 kg-os tétel kicserélése. Megjegyezte, hogy a visszavett takarmányt saját állományában minden probléma nélkül fel tudta használni. A laborvizsgálati eredményekkel kapcsolatban azt hangsúlyozta, hogy a tetemekben diagnosztizált kóros elváltozások, illetve a takarmány mért sav és peroxid szintje között ok-okozati összefüggés nem volt. Utóbbi vizsgálati eredményekkel kapcsolatban kérte figyelembe venni, hogy álláspontja szerint szabályszerű mintavételezés egyik esetben sem történt. Megjegyezte, a nyúlállományban jelentkezett kárt, többletelhullást, súlygyarapodás elmaradást a felperes egyáltalán nem bizonyította, ugyanakkor tény, hogy a felperes a perbeli időszakban jelentős mennyiségű takarmányt felhasznált, és a felvásárlási szerződésnek megfelelő állatmennyiséget értékesített az alperes felé. Kára így nem fedheti le a takarmány teljes vételárát. A felperes kárenyhítési, kármegelőzési kötelezettségének sem tett eleget, mert az érzékszervi vizsgálat, szaglással azonosítható avasság esetén azonnali állatorvosi beavatkozást kellett volna kérnie, illetve takarmányváltás iránt kellett volna intézkednie. Erre hónapokon keresztül nem került sor, az avasnak állított takarmánnyal kapcsolatban szavatossági igényre nézve jogfenntartással nem élt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította, mivel a szavatossági alapú kárigényt bizonyítottság hiányában nem találta alaposnak. A szavatossági igénnyel azonos tartalmú kárigényt a Legfelsőbb Bíróság GK 41. számú állásfoglalása alapján érdemben elbírálhatónak találta, azonban a felperesnek bizonyítania kellett, hogy 2011. január 1-től kezdődően alperestől vásárolt nyúltakarmány valamennyi kiszállított tétele, teljes mennyiségben az átvételek időpontjában olyan minőségi hibában szenvedett, amely miatt az takarmányozásra alkalmatlan volt, értéket nem képviselt. Emellett bizonyítania kellett a Ptk. 316. § (1) bekezdése értelmében, hogy a teljesítéskor számára nem volt felismerhető a termék hibája. Felismerhető hiba esetén ugyanis a teljesítés elfogadása miatt az utólagos igényérvényesítéshez azt is bizonyítani kell, hogy erre irányuló jogait felperes fenntartotta, a késedelmes igényérvényesítésben mulasztás őt nem terheli. A bíróság utalt továbbá arra, hogy az alperesi telep működési engedélyének hiánya, illetve minőségi bizonyítványok esetleges hiányosságai többletelhullás bizonyítottsága nélkül az áru értékét, minőségét önmagában nem befolyásolja. Ezzel kapcsolatban a tanúbizonyítás eredményét értékelve, egybevetve azt a beszerzett hatósági iratokkal, azt állapította meg, hogy a keverőüzem működésével kapcsolatos adminisztratív hiányosságok nem nyertek bizonyítást. Külön idézte a 2011. március 4-i működési engedélyhez kapcsolódó hatósági megállapításokat, melyek az alperesi keverőüzem működését helyszíni ellenőrzés alapján szabályszerűnek minősítették. A bíróság külön értékelte a 2012. augusztus 29. és október 15. között gyártott termékek beltartalmi értékeire vonatkozó szakértői megállapításokat. A felperes álláspontját alátámasztó **szakértő 1**, valamint **szakértő 4** szakértők, takarmány zsírtartalmának avasodottságára vonatkozó álláspontjával szemben **szakértő 2**, valamint **szakértő 3** szakértők szakvéleményei cáfolatot tartalmaztak. Utóbbi szakértők hangsúlyozták, hogy már a szállításkor, egy nem hozzáértő ember által is érzékelhető lett volna a magas sav és peroxidszám miatti avasság. Az ilyenfajta takarmányromlás egyebekben pedig a nem megfelelő tárolás miatt is bekövetkezhet. Elhullás oka lehet továbbá a tápok mellett kiegészítésként

adott egyéb takarmány, illetve a telep járványügyi hiányosságai, kedvezőtlen higiéniai viszonyai. A bíróságnak az előzetes bizonyításban készült szakvélemények szakértőinek tárgyalási meghallgatásával sem sikerült az ellentmondásokat feloldani, ezért került sor a perben szakértői testület kirendelésére. A testületi szakvéleményt értékelve a bíróság ítélete indokolásában kiemelte, hogy a perben bizonyítékként szereplő egyetlen minta sem felel meg a hatósági mintavételezés szigorú szabályainak. Kizárólag a **(település 4)** Megyei Kormányhivatal szakembere által beazonosíthatónak tekintett, ún. kiszállítási mintákból történő mintavételt találta a szakértői testület szakmailag megfelelőnek. A testület az utóbbi mintavizsgálat eredményeit, valamint a korábbi szakvéleményeket egybevetve arra a következtetésre jutott, hogy a szabályszerűen vizsgált nyúltápok nem kívánatos mértékben magas peroxid száma ugyan kifogásolható, de a takarmányok minősége és a felperes állományából származó elhullott egyedek kóronctani vizsgálati leletei között közvetlen ok-okozati összefüggés megállapítása nem lehetséges. A peroxidációra hajlamos nyúltápok vitamin tartalma károsodik, ezért az ilyen takarmány értéke 10-15%-ban csökken, élelmiszer biztonsági kockázattal azonban ez nem jár. Összességében a testületi szakvélemény alapján az elsőfokú bíróság nem találta bizonyítottnak, hogy a perbeli időszakban vásárolt takarmányok teljes mértékben értéktelenek lettek volna.

A bizonyítási hiányosságokat felperes terhére értékelve a bíróság hangsúlyozta, a 2012. szeptemberi takarmányhiba észlelése esetén ezt haladéktalanul jeleznie kellett volna felperesnek az alperes felé, ezzel a további szállítmányok esetleges minőségi hibája megelőzhető lett volna. A szakértői megállapítások szerint ugyanis a magas sav, illetve peroxidszám avasságot jelent, ez pedig olyan nyílt hiba, amely érzékszervi megvizsgáláskor azonnal észlelhető. A felperes az egyes szállítmányok átvételekor utóbb igazolható módon jogfenntartó nyilatkozatot nem tett, ha pedig a hibás szolgáltatást a hiba ismeretében kifogás nélkül vette át, úgy ilyen alapon jogait már nem érvényesítheti, szerződésszegésből eredő igényt nem támaszthat. A bíróság a tanúbizonyítás eredményét értékelve arra a következtetésre jutott, hogy kifejezetten avassággal kapcsolatos minőséghibát szóban sem jelzett a felperes alperes felé. A bíróság hangsúlyozta, a kárenyhítés terén elkövetett felperesi mulasztást **szakértő 3** igazságügyi szakértő is megállapította, és hasonlóképpen foglalt állást a kirendelt szakértői testület is. A felperes indokolatlanul késedelmesen jelezte szavatossági alapú kárigényét alperes felé, az alperes által elismert, 2012. szeptemberi szóbeli reklamációt követően pedig megtörtént a takarmánycsere, ezt megelőzően, illetve ezt követően ilyen tárgyú igényérvényesítést a felperes eredményesen nem tudott a perben bizonyítani. Az alperesi szerződésszegést, valamint, hogy ezzel okozati összefüggésben felperest kár érte volna, a felperes nem tudta bizonyítani, ezért minősítette a bíróság keresetét megalapozatlannak. A további tanúbizonyításra, illetve okirat beszerzésre vonatkozó bizonyítási indítványok elutasításának indokaként hangsúlyozta, hogy nem az alperesnek kellett bizonyítani a perben azt, hogy megfelelő minőségű takarmánnyal teljesített, hanem a felperesnek a keresetben kifogásolt egyes szállítmányokra vonatkozó konkrét minőségi hibát kellett volna megjelölnie, és bizonyítania, továbbá azt is, hogy ezzel okozati összefüggésben érte őt kár.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, kérve annak megváltoztatását, és az alperes kereseti kérelem szerinti marasztalását. Másodlagosan a bíróság kirívóan okszerűtlen bizonyíték mérlegelése, valamint az ítélet indokolási hiányosságai miatt annak hatályon kívül helyezését kérte, és az elsőfokú bíróság utasítását új eljárás lefolytatására. A fellebbezés első pontjában hangsúlyozta, hogy az értéket nem képviselő takarmányra ellenértékként történt vételár fizetés miatt érte vagyoni hátrány. A perbeli időszakban bekövetkezett tömeges elhullás miatt külön kártérítési igényt a bizonyítási nehézségek miatt a perben nem kívánt érvényesíteni. Az erre vonatkozó szakértői megállapítások ezért irrelevánsak. Az elsőfokú ítéletben álláspontja szerint téves megállapítások, illetve téves érvelések szerepelnek. Elsődlegesen a Ptk. 310. § rendelkezésének ítéletbeli jogértelmezését sérelmezte, az ehhez kapcsolódó joggyakorlat szerinti mentesülésre valójában

ugyanis csak akkor kerülhet sor, ha a hibás teljesítés ténye nem bizonyított. A hibás teljesítés szükségképpen felróható magatartást feltételez, melyhez kártérítési felelősség járul. Sérelmezte, hogy az ítélet a Legfelsőbb Bíróság GK 41. számú állásfoglalására is kitért, ezt utóbb 2/2006. számú kollégiumi vélemény már okafogyottá nyilvánította. Álláspontja szerint a bíróság a bizonyítási terhet is megfordította a hiba felismerhetősége kérdéskörében, ugyanis nem a felperesnek kellett volna bizonyítania, hogy a teljesítéskor nem volt felismerhető a termék hibája, hanem az alperesnek azt, hogy a felismerhetőség fennállt. Előadta, hogy az alperes mindvégig szóbeli, telefonon adott megrendelések alapján szállított, írásbeli szerződés, illetve megrendelés a felek között nem áll rendelkezésre. Ehhez képest a reklamációk, kifogások is szóban történtek, 2010. decemberétől 2012. december 12-ig erre 8 alkalommal került sor, melyek körülményeit, tartalmát részletesen ismertette. Amikor a 2012. szeptemberi takarmánycsere sem változtatott az elhullási adatokon, már a takarmány, illetve tetemek laboratóriumi bevizsgálata iránt intézkedett. Mindezekre tekintettel felperesi részről mulasztás nem történt. Az alperesnek kellett volna bizonyítani azt is, hogy a szállítmányokhoz minőségi bizonyítványt is csatolt. Ezek hiányát nem lehet adminisztratív hibaként értékelni, mivel így a szállított termék beazonosíthatatlan. Ez okból indítványozta az elsőfokú eljárás során, hogy a bíróság kötelezze az alperest a perbeli takarmány-keverőüzemben valamennyi 2010. január 1., illetve 2012. október 15. közötti időszakban legyártott takarmányra vonatkozó valamennyi gyártmánylap, mintavételi jegyzőkönyv vizsgálati eredmény minőségi bizonyítványok becsatolására. Ennek azonban az elsőfokú bíróság nem adott helyt, pedig perdöntő jelentőségűek lehettek volna ezek a bizonyítékok. Hibás a teljesítés ugyanis, ha a szolgáltatáshoz kapcsolódó ún. járulékos kötelezettségeknek nem tesz eleget a teljesítésre kötelezett fél, még akkor is, ha maga a szerződéses szolgáltatás egyébként nem minőséghibás.

Sérelmezte, hogy a szakértői testület a késztermékben mért, de az alapanyagokra megállapított határértékeket meghaladó magas sav, illetve perioxid értékeket nem tekintette jelentős, lényeges körülményeknek. A kész takarmányban csak akkor fordulhatnak elő ilyen magas vizsgálati értékek, ha már maga az alapanyag is romlott, avas. Az ítélet ezzel kapcsolatos indokolása alapvető logikai hibában szenved, ha ugyanis a jogi szabályozás rendelkezés az alapanyagok esetében szigorú értékeket határoz meg, azt mindenképpen a késztermékre is vonatkoztatni kell. A mintavételezések szabálytalanságával kapcsolatos szakértői testületi megállapítás a fellebbezési álláspont szerint nem szakkérdés, a mintavételeket, illetve azok vizsgálati eredményeit a bíróságnak vizsgálnia kell, és a bíróságnak, mint jogkérdésben kell állást foglalnia azok bizonyító erejével kapcsolatban. Hiányolta annak szakmai indokát, hogy a szakértői testület a 10-15%-os értékcsökkenést milyen szempontok szerinti szakmai mérlegelés alapján határozta meg. Előadta továbbá, hogy az avasság nem szükségszerűen észlelhető tapasztalati úton, ezért nem feltétlenül olyan nyílt hiba, amely egyszerű érzékszervi vizsgálattal azonnal felismerhető lenne. Kérte továbbá figyelembe venni, hogy 2013. februárjában az alperes állatorvosa saját maga rögzítette **(személy 2)-höz**, kormányhivatali tisztviselőhöz írt levelében, hogy ebben az időszakban gyártott takarmányban ő maga is észlelt magas peroxid és savértékeket. Az elhullási naplók adatai, és az azok alapján készített táblázat igazolja, hogy takarmányváltást követően, amikor már nem alperes szállította a felperesnek a tápot, nagyságrenddel csökkent az elhullás amellet, hogy a tartástechnológiában változtatás nem történt. Az elsőfokú bíróság nem indokolta, hogy miért nem tulajdonított ennek jelentőséget. Sérelmezte továbbá, hogy a szakértői testület sem értékelte ezen peradatokat. Kérte figyelembe venni, hogy a **(település 4)** Megyei Kormányhivatal az elsőfokú bíróság részére megküldött jegyzőkönyvei, melyek az engedélyeztetési eljáráshoz kapcsolódnak, az alperesi telepen működő tápkeverő-berendezések működésével összefüggésben számtalan hibát sorolnak fel. Ez az engedélyezési eljárás elhúzódsához vezetett. Sikertelenül indítványozta továbbá az alperes kötelezését arra, hogy a működési engedély iránti kérelméhez csatolt Állatgyógyászati Oltóanyag, Gyógyszer és Takarmányellenőrző Intézethez benyújtott állásfoglalás iránti kérelmét is csatolja be. Ebben a kérdésben az előállított takarmányok biztonsági előírásait tartalmazó minőség-ellenőrzési szabályzat

szerinti lényeges adatok lettek volna beszerezhetők. Ez nagymértékben segítette volna annak eldöntését, hogy az alperesnél a gyártási folyamatok megfeleltek-e a jogszabályi előírásoknak. Kérte figyelembe venni elsődlegesen **személy 2** mintavételezését, aki nemcsak a kifogásolt, hanem további más gyártmányokból is vett mintákat, melyek vizsgálati eredményei jellemzően magas peroxidszámot mutattak. Sérelmezte, hogy az alperes üzleti titokra hivatkozva megtagadta annak közlését, hogy a perbeli időszakban kik vásároltak tőle takarmányt. Ennek oka csak az lehet, hogy mások is problémákról tudtak volna beszámolni. Ezt alperes terhére kérte értékelni a bizonyíték mérlegelés során.

A szakértői testület nem oldotta fel a perbeli szakvélemények ellentmondásait, nem adta indokát, hogy miért hagyta teljes egészében figyelmen kívül **szakértő 1** szakértői véleményét. Felperes külön kifogásolta, hogy **személy 4** tanúvallomása nyomán a gyártásközi ellenőrzés során vett minták laborvizsgálati eredményeinek dokumentációja nem került a periratokhoz. Ezen vizsgálati eredmények perdöntőek lettek volna, az alperes azonban megtagadta ezek bemutatását. A felperesi álláspont szerint a bizonyításra kötelezett fél kérheti a bíróságtól, hogy az ellenfelet kötelezze a birtokában lévő okiratok bemutatására. Ezt felperes indítványozta is, azonban az elsőfokú bíróság a Pp. 206. § (2) bekezdést nem alkalmazta és nem az alperes terhére értékelte az okiratok bemutatásának elmaradását. A megtagadás oka csak az lehetett, hogy a laboratóriumi vizsgálatok eredményei a keresetet támasztották volna alá. Ezzel kapcsolatban az elsőfokú bíróság mérlegelése okszerűtlen és elfogult. Felperes megismételt eljárás esetén kérte felhívni alperest arra, hogy a perrel érintett időszakra nézve havi rendszerességgű laboratóriumi ellenőrzések eredményeit hiteles formában csatolja, illetve nevezze meg a vizsgálatot végző laboratóriumot. Amennyiben ennek az alperes továbbra sem tesz eleget, úgy ezt is a terhére kell értékelni a bizonyítás eredményének mérlegelése során.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Alperesi álláspont szerint a jogorvoslati eljárás eredményeként a bizonyítási eljárás megismétlése, kiegészítése nem indokolt. Az elsőfokú bíróság a tényállást feltárta, ítéletében a bizonyítékokat megfelelően értékelte. Az elsőfokú bíróság felperesi állásponttól eltérő meggyőződése nem alapozhatja meg az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését. A felperes fellebbezésében konkrét lényeges eljárási szabálysértésre érdemben nem is hivatkozott. A fellebbezés hiányos továbbá azért is, mert nem tartalmazza, hogy a felperes az elsőfokú ítélet megváltoztatását pontosan mennyiben kívánja, a fellebbezés ezért nem felel meg a Pp. által előírt tartalmi rendelkezéseknek sem. Az alperes érdemi észrevételeket is tett a fellebbezési hivatkozásokra, elsődlegesen felhívva a figyelmet arra, hogy a felperes az elhullást igazoló dokumentumokat nem bocsájtotta a bíróság rendelkezésére. Alperes mindvégig fenntartotta álláspontját, mely szerint teljesítése szerződészerű volt, ezzel ellentétes eredményt a bizonyítási eljárás sem hozott, nem nyert igazolást, hogy a takarmány egyáltalán nem képvisel értéket. Nem bizonyított a takarmány nem megfelelő minősége, és a felperes által csupán állított, azonban bizonyítékokkal alá nem támasztott elhullási mérték közötti okozati összefüggés. Felperes érdemi kifogásait a takarmány nem megfelelő minőségével kapcsolatban nem bizonyította, és azt sem, hogy az általa felhasználhatatlannak tartott takarmány miatt jogfenntartással élt volna. A felperes által állított tények bizonyíthatatlansága az ő hátrányára szolgál. Alperesnek nem volt bizonyítási kötelezettsége a termékhibával kapcsolatos felismerhetőség tekintetében, mivel mindvégig állította, hogy a teljesítés szerződészerű volt. A jogviszony kezdeti időszakában ezt még a felperes is elfogadta, évekig nem emelt kifogást, jogfenntartó nyilatkozatot takarmányhibával kapcsolatban nem tett alperes felé. A kísérődokumentációk hiányára vonatkozó felperesi álláspont súlytalan, azok megfelelőségének vizsgálata nem eredményezheti a felperesi kárigény megalapozottságát. A szakértői testület kirendelésére a felperesi indítvány alapján került sor, az nem indokolhatja az ítélet hatályon kívül helyezését, hogy a szakértői véleményben foglaltakkal a felperes nem ért egyet. A testület

jogszabályi rendelkezésekre hivatkozással a rá irányadó szabályok szerint állította össze szakvéleményét. Alperes fenntartotta álláspontját a tekintetben, hogy a perben szereplő mintavételezési eljárások nem tekinthetők szabályszerű hatósági mintavételnek. Egyetértve az elsőfokú ítélet megállapításával hangsúlyozta, a jelen perben a konkrét szállítmány és minőséghiba megjelölése, igazolása nem mellőzhető, ennek bizonytalansága felperes terhére értékelendő.

A fellebbezés **túlnyomórészt alaptalan.**

A felperes fellebbezésében a perbeli bizonyítékok okszerűtlen mérlegelése miatt támadta az elsőfokú ítéletet, továbbá a bizonyítékok hiányosságai miatt állította, hogy az ítélet érdemi felülbírálatra alkalmatlan, ugyanakkor fenntartotta a 67.185.990,- forint tőkeösszegre irányuló kártérítési keresetét. A fellebbezés tehát célzott tartalmát tekintve a kereseti kérelemnek történő helyt adásra irányult. A felperes sem az összegszerűséget, sem pedig a jogalapot illetően keresetét nem módosította a másodfokú eljárásban, így az alperes tévesen hivatkozott meg nem engedett keresetváltoztatásra. A keresetet alátámasztó bizonyítékok ismételt csatolása, illetve azok táblázati rendszerezése a kereset differenciált, pontos elbírálhatósága érdekében volt szükséges. A másodfokú eljárás során, új bizonyíték csatolására a felperes részéről nem is került sor. A felek nyilatkozatainak írásbeli kiegészítése lehetővé tette a 2012-es mintavétellel érintett takarmányok beazonosíthatóságát azok értékét illetően, továbbá a tekintetben, hogy azok a peres felek közti perbeli kártérítési jogviszonyhoz kapcsolódó szállítmányokból származtak. A felperes kibővített adatokkal csatolt újabb táblázata nem minősül a Pp. értelmében új bizonyítéknak, az előadásának pontosítását, egységesebb formában történő bemutatását eredményezte, írásbeli nyilatkozat benyújtása útján. Mindezt az ítélet tábla úgy tekintette, hogy új bizonyíték benyújtására, illetve olyan új nyilatkozat megtételére nem került sor, melyet a Pp. 235. § folytán figyelmen kívül kellene hagyni, és nem történt keresetváltoztatás sem.

Mindezekre tekintettel az ítélet tábla a felperes által a másodfokú eljárásban 6. sorszámon csatolt pontosított, és kibővített táblázat adatait vette az ítéletkezés alapjául, mely a 2012-es évben augusztustól októberig alperestől beszerzett tápokra vonatkozó adatokat rögzítette.

Táp típusa	Gyártási szám és idő	Vásárlás időpontja	Vásárolt mennyiség	Számlaszám	Bruttó ár
Választó I.	..., 2012.08.01.	2012.08.13.	7000 kg	PI0021058	728.980,- Ft
Választó I. + élesztő	..., 2012.08.29.	2012.09.03.	4000 kg	PI0021296	416.560,- Ft
Választó I.	..., 2012.09.21.	2012.09.24.	4000 kg	PI0021554	416.560,- Ft
Választó I.	..., 2012.10.04.	2012.10.05.	1920 kg	PI0021722	199.949,- Ft
Választó I.	..., 2012.10.05.	2012.10.05.	2320 kg	PI0021722	241.605,- Ft
Választó I.	..., 2012.10.12.	2012.10.15.	2000 kg	PI0021824	208.280,- Ft
Választó I.	..., 2012.10.15.	2012.10.15.	5000 kg	PI0021824	520.700,- Ft
Szoptató	..., 2012.10.05.	2012.10.05.	3220 kg	PI0021722	339.420,- Ft
Szoptató	..., 2012.10.12.	2012.10.15.	9720 kg	PI0021824	1.024.585,- Ft
Összesen:					4.096.639,- Ft

A másodfokú eljárásban a bíróság felhívására alperes által csatolt mérlegjegyek és szállítólevelek – és a rendelkezésre álló számlák – alapján megállapítható volt, hogy a felperes által megjelölt időpontban, és mennyiségben a felperes az alperestől a megjelölt fajtájú takarmányokat vásárolta.

A szállítólevelek, mérlegjegyek, számlák bár a tápok gyártási számát nem tartalmazták, de a **személy 1** által felperestől vett minták ..., ..., ..., ...-ös gyártási számra utaltak, ezért azokat az ítélet tábla beazonosíthatónak elfogadta, és elfogadta beazonosítottnak a 2012. október 05., és október 15. napján vásárolt tételeket is, mert ezek gyártási ideje, és a vásárlás ideje a takarmányok

számlán szereplő megnevezése, és az a tény, hogy **személy 2** ilyen gyári számú takarmányokat vizsgáltatott be, beazonosíthatóvá tették.

A felperesi fellebbezés elsősorban a bizonyítási eljárás hiányosságát kifogásolta, az ítéletábra azonban a felperes által elsőfokon szolgáltatott bizonyítékok, a bizonyítási indítványok révén beszerzett tanúvallomások, illetve a szakvélemények teljes körét úgy értékelte, hogy azok alkalmasak a perbeli jogvita érdemi elbírálásához szükséges tényállás megállapításához. A felperes fellebbezésében valójában – annak tartalma szerint – azt sérelmezte elsődlegesen, hogy az elsőfokú bíróság a megállapított tényállásból nem okszerű jogkövetkeztetést vont le, amikor a megállapított tényeket úgy minősítette, hogy a kereset jogalapja bizonyítatlan maradt. A bizonyítékok és a tényállási elemek okszerűtlen mérlegelése, a bizonyítékokból helytelen jogkövetkeztetés levonása önmagában még nem hatályon kívül helyezési ok, nem feltétlenül olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely másodfokú eljárásban ne lenne reparálható. Ha ugyanis a tényállás megállapításához szükséges bizonyítékok teljes körűen rendelkezésre állnak – a további bizonyítás lefolytatásától pedig érdemi eredmény már nem várható –, úgy a másodfokú bíróság felülmérlegelheti az elsőfokú bíróság jogkövetkeztetéseit. Ez a Pp. 253. § (2) bekezdés alkalmazásával az elsőfokú ítélet megváltoztatásához vezethet. Az ítélet anyagi jogi értelemben tehát felülbíráható, amennyiben a bizonyítás eredményének első szintű mérlegelését a másodfokú bíróság okszerűtlennek találja. A felülmérlegelés lehetősége a jogszabálysértő döntések korrekcióját lehetővé teszi, ilyen esetben ugyanazon tényállás alapján a másodfokú bíróság az ügy érdemében az elsőfokú bíróságtól eltérően dönthet [Pp. 253. § (1)bekezdés]. Ezt erősíti meg a Pp. 253. § (3) bekezdésének azon szabálya is, mely az első fokon esetleg el nem döntött kérdések elbírálására is jogot ad a másodfokú bíróságnak. A perbeli esetben tehát az ítéletábra a kiterjedt bizonyítási eljárásra tekintettel, a kellőképpen feltárt tényállást az ítékezés alapjául elfogadhatónak találta, ugyanakkor a fellebbezés tükrében az elsőfokú bíróság jogi álláspontja részben felülmérlegelésre szorult.

A bizonyítási eljárás eredményét illetően ki kell térni arra, hogy a keresetet alátámasztó további bizonyítékok beszerzése azért nem lehetséges, mivel azokat éppen felperesnek kellett volna szolgáltatnia a teljes keresettel érintett takarmánymennyiség hibájának megállapításához. A hibás teljesítést állító felperes kárigényével kapcsolatosan, a ráháruló bizonyítási teher körében a kár bekövetkeztét kell bizonyítani, ehhez tartozik az, hogy a keresettel érintett valamennyi szállítmány beltartalmi hibája a perben hitelt érdemlő bizonyítást nyerjen [Pp. 164. § (1) bekezdés]. Ehhez azonban hiányos a felperesi dokumentáció, azt utóbb ő maga sem tudta már kiegészíteni, pótolni. Nem áll ugyanis rendelkezésre állatorvosi igazolással ellátott ólnapló, és a takarmány kiszállításhoz kapcsolódó, teljes körű, hiánytalan dokumentáció. A felperes által állított, állományban tapasztalt rendellenességek kapcsán állatorvosi intézkedésre csak 2012. szeptemberétől kezdődően került sor, arra pedig nem szolgáltatott peradatot, hogy ezt megelőzően állatorvosi ellenőrzés alatt tartotta volna az állományt a felperes. E késedelmeskedés miatti bizonyítékhianyok felperes terhére esnek, ezekre a szakértői bizonyítás is rávilágított.

A 2012. őszétől kezdődő felperesi intézkedések eredményeként azonban egyes – utóbb pontosan beazonosítható – szállítmányok mintáira nézve történtek olyan vizsgálatok, melyek konkrét takarmányszállítmányok beltartalmi hibájára bizonyítékul szolgálnak. Az erre lefolytatott szakértői bizonyítás és a laborvizsgálati jegyzőkönyvek adataiból az elsőfokú bíróság okszerűtlen következtetést vont le, amikor a takarmánykeverékre vonatkozó peroxid és savszám értékhatár külön szabályozásának hiányát úgy értékelte, hogy a jogszabályoknak megfelelt az alperes teljesítése, és az ezért nem tekinthető hibásnak. Tény, hogy a termék hibája szempontjából a termékekre vonatkozó jogszabályi minőségi követelmények elsődlegesek, ezek adják azt a mértéket, amelyhez képest a hiba bizonyosan megállapítható. Az adott terméknek azonban ezen túlmenően is mindenben meg kell felelnie a szerződés szerinti rendeltetésnek is, jelen esetben ez haszonnyúl-

takarmányozást jelent. Az Állategészségügyi Igazságügyi Szakértői Testület rámutatott arra, hogy az összetevők esetében a perbeli időszakban hatályos, a takarmányok előállításáról, forgalomba hozataláról, és felhasználásáról szóló 2001. évi CXIX. tv. végrehajtására kiadott 43/2003. (VI.26.) FVM rendelet (továbbiakban: Rendelet) határértékeket (sav maximum: 50, peroxid: 25.) csak a takarmánykeverék összetevőire nézve írta elő. A 65/2012. (VII.4.) VM rendelet 14. § (1) bekezdése pedig kizárólag a takarmány alapanyagokra nézve tiltja az avas állapotú felhasználást (**szakértő 3** szakvélemény 8. oldal 2. bekezdés). A takarmánykeverékek esetében az alapanyagokra előírtakat meghaladó sav- és peroxidszám ténylegesen a késztermék avasságát jelenti, mely az állományra nézve hátrányos hatással jár (alacsonyabb takarmányfelvétel, betegségekre való nagyobb hajlamosság, alacsonyabb szaporulat) (55. sorszám alatti testületi szakvélemény 8. oldal). Az avassággal összefüggésben a Rendelet 17. számú melléklete a takarmánykeverékeknel határértéket nem jelöl meg, de azt hibaponttal jelöli. A takarmánykeverékre vonatkozó külön jogszabályi előírások hiánya ellenére tehát a magas peroxid-, illetve savtartalommal rendelkező – avasnak minősülő – takarmánykeverék kellékhányos, mert nem kívánatos tulajdonságai miatt nem felel meg a felek között megkötött adásvételi szerződés céljának. Annak ellenére, hogy az állományban közvetlen kárt nem feltétlenül okoz az ilyen beltartalmú takarmány, mégis hátrányt jelent a felhasználó számára, mert nem teszi lehetővé a rendeltetésszerűen célzott optimális tartási eredmény elérését, a szolgáltatás ilyen esetben ezért hibás [Ptk. 305. § (1) bekezdés].

Az alperes a perben a szavatossági felelősség alóli teljes mentesülése érdekében arra is hivatkozott, hogy a termék avassága érzékszervi úton nyilvánvalóan felismerhető, nyílt hibának számít, ennek ellenére felperes szavatossági igényre vonatkozó jogfenntartó nyilatkozatot nem tett, a teljesítést elfogadta, ez pedig a Ptk. 316. § (1) bekezdésére figyelemmel jogvesztést von maga után. A nyílt hibára történő alperesi hivatkozást **szakértő 2**, és **szakértő 3** szakértők ugyan megerősítették, azonban a szakkérdést **szakértő 4** szakértői meghallgatása során már differenciáltabban közelítette meg, amikor külön kitért arra, hogy csak a magas savszám idéz elő jellegzetes szagot, ezzel szemben a magas peroxid-érték nem feltétlenül (28. számú jegyzőkönyv 7. oldal). A perben bizonyítékként szereplő laborvizsgálati eredmények elsősorban túlzott peroxid-értékeket mutatnak, ezért előfordulhatott, hogy felperes közvetlenül nem érzékelte a beltartalmi hibát, így kárenyhítési, kármegelőzési kötelezettségek elmulasztása az alperes által állított okból nem kérhető rajta számon, és nem bizonyított az sem, hogy a teljesítést a hiba felismerése mellett fogadta el, ezért a tapadókár érvényesítésére irányuló jogát nem vesztette el.

A Ptk. 310. § rendelkezése folytán szavatossági jogainak érvényesítésén kívül a jogosult hibás teljesítésből eredő kárának megtérítését is követelheti a kártérítés általános szabályai szerint. A Kúria 1/2012. (VI.21.) PK vélemény 14. pontja kifejezetten deklarálja: a jogosult a hibás teljesítésből eredő mindenfajta kára megtérítését követelheti, ennek megfelelően mind a teljesítési érdek sérelmét jelentő, ún. tapadó károk, mind az egyéb károk (következménykárok) megtérítésére igényt tarthat. A kártérítési igény érvényesítésére nem vonatkoznak az egyes szavatossági jogok érvényesítésének szabályai. A szavatossági határidő lejártá utáni, tapadó kárral kapcsolatos igényérvényesítés annyiban tér el a klasszikus szavatossági igényérvényesítéstől, hogy az az általános elévülési időn belül kezdeményezhető, de annyiban hátrányosabb helyzetbe kerül a jogosult, hogy a kötelezett a felelősség alól kimentheti magát, vagyis bizonyíthatja, hogy úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható. Kártérítés címen nemcsak a szavatossági igényen felüli többletkár megtérítése követelhető, hanem annak a kárnak a megtérítése is, amely a jogosultat a hibás teljesítés folytán amiatt érte, hogy maga a szolgáltatás hibás volt (Polgári Törvénykönyv Magyarázata KJK Kerszöv Kiadó, Budapest, 2004., I. kötet 1114. oldal Ptk. 310. §-hoz fűzött kommentár, BDT2002/639., BDT2008/1800. I. pont).

Az ún. tapadó kár esetében a jogosult kárát tehát az jelenti, hogy maga a szolgáltatás hibás, ahogy erre a perbeli esetben a felperes hivatkozott. Az adásvételi szerződések alperesi megszegését (hibás teljesítést) állítva, felperes lényegében a Ptk. 306. § (2) bekezdés szerinti kellékszavatossági igényérvényesítésnek megfelelő teljes mértékű árleszállítást kért.

Ilyen típusú igényérvényesítés megalapozottságához azonban valamennyi szállítmányra nézve bizonyítania kellett a hibás teljesítés tényét, vagyis azt, hogy a hiba oka már a teljesítéskor a szolgáltatásban megvolt, továbbá azt, hogy a hibás teljesítéssel okozati összefüggésben következett be a kára, vagyis a termék beltartalmi hiba miatt rendeltetésszerű használatra teljes mértékben alkalmatlan volt, értéket egyáltalán nem képviselt, a megjelölt mennyiségű takarmányért kifizetett vételár olyan vagyonsökkenést jelentett számára, melynek megtérítését ezen a jogcímen igényelheti. A rá háruló szigorú bizonyítási kötelezettségeknek a felperes csak kis részben tudott eleget tenni. Hangsúlyozandó az is, hogy a szerződés teljesítéskori időpontra nézve kellett volna valamennyi szállítmányt illetően a hiba fennálltát, vagyis a beltartalmi hiányosságot, nem kívánatos eltéréseket bizonyítani, melyek a takarmány rendeltetésszerű felhasználását egészben vagy részben gátolták. Hangsúlyozza az ítéletábla, hogy a hibás teljesítéssel okozott kár megtérítése iránti igény esetén is irányadó, hogy nem hárítható át a kötelezettre az a kár, amely a késedelmes igényérvényesítés következménye, pl. időközi állagromlás. Lényeges tehát, hogy aktuálisan a teljesítés időpontjára nézve kell a károsultnak a szolgáltatott dolog hibáját bizonyítania (BDT2008/1800. számon közzétett eseti döntés).

Mindezek alátámasztására nem elegendő az a nem vitatott tényállási elem, hogy a felperes 2011. év során több alkalommal általánosságban reklamált telefonon a takarmányminőséggel kapcsolatban, sőt még az a körülmény sem, hogy egy alkalommal, 2012. szeptemberében egy 3-4 tonna körüli mennyiséget kicserélt az alperes. A felperes által állított nem kívánatos jelenségek (elhullás növekedése, súlygyarapodás elmaradás, vemhességi mutató, alomlétszám csökkenés) állatorvosi hitelesítésű ónaplóval nincs alátámasztva. A felperes állítása szerinti, az állományban tapasztalható negatív jelenségek ellenére a szakmailag elvárható azonnali takarmánycserére irányuló intézkedésre sem került sor, és 2012. szeptemberéig az állomány állatorvosi felügyelete sem igazolt. A felperes a perbeli időszakban ugyanakkor folyamatosan, nagy mennyiségű takarmányt használt fel, melyet a több millió forintos vételártartozás felhalmozódása is mutat, továbbá a nem cáfolt alperesi nyilatkozat szerint eleget tett a havi 3000 db-os nagyságrendű leadási kötelezettségének is. Mindezen peradatok ellentétben állnak a felperes azon tényállításával, mely szerint már 2011. év elejétől kezdődően jelentős mértékű negatív, káros változásokat tapasztalt a teljes állományban. Megjegyzendő, hogy még ezen tényállítás helytállósága esetén is további bizonyítási kötelezettsége lett volna a felperesnek, mint károsultnak arra nézve, hogy a takarmány beltartalmi hibája és az állományban jelentkező veszteségek közötti okozati összefüggés igazoltan fennáll. E körben további bizonyítalansági elem, hogy az alperesi állatorvos, **személy 3** helyszíni bejárásról készült jegyzőkönyvében több olyan tartási hiányosságot is rögzített, amely ugyancsak okozhat nem kívánatos változásokat az állatállományban. E kockázati tényezők lehetséges negatív hatásaira több perbeli szakértő is rámutatott (**szakértő 3, szakértő 4, Testületi szakvélemény**).

Az ítéletábla szerint azonban nem hagyható figyelmen kívül, hogy 2012. szeptemberétől a felperes már állatorvost vett igénybe, aki 2012. október 15-én hivatalos laboratóriumi vizsgálatokat kezdeményezett a takarmány bevizsgálására, és az illetékes Kormányhivatalhoz fordult, amely hivatal 2012. december 20-i alperesi helyszíni ellenőrzésekor átvett mintákat bevizsgáltatta.

A felperes által másodfokú eljárásban 6. sorszám alatt csatolt táblázat 9 tételéből 8 olyan gyártási számú táp (... , ..., ..., ..., ..., ..., ..., ...), amelyekből **személy 2**, kormányhivatali tisztviselő 2012. december 20-án mintát szerzett be, és azok NÉBIH ÁDI laboratóriumi vizsgálata is valamennyi

esetben vagy a peroxid, vagy a savszámot (esetenként mindkettő értéket) túlzott mértékűnek mutatta. E mintavételezést a szakértői testület bár nem tekintette szakmailag szabályszerűnek, ugyanakkor az ítéletábra érdemi bizonyítékként elfogadta figyelemmel arra, hogy a mintákat állami tisztviselő szerezte be a **(település 4)** Megyei Kormányhivatal Élelmiszer-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága által lefolytatott hivatalos eljárás keretében az alperestől. A kiszállítási mintákat a termékekből az alperes vette, és tárolta a saját telepén, vélhetően a mintavételi és a tárolási szabályokat betartva. E két mintában nemcsak magas peroxidszámot észleltek, hanem közülük négyben mérgező mikotoxint is. Annak ellenére, hogy a sav és peroxid értékekre csak a takarmányösszetevők vonatkozásában van a Rendeletben meghatározott határérték (savtartalom max.: 50, peroxidszám max.: 25.) a takarmányokra nézve nincs, a szakértői testület szakvéleményében úgy foglalt állást, hogy ezek nem kívánatos beltartalmi értékek, melyek bár élelmezési problémát nem, de állategészségügyi kockázatot jelentenek.

Az alperes állatorvosa által 2012. október 15-én vizsgálatra küldött 4 takarmányminta laborvizsgálatát függetlenül attól, hogy az nem a szakmai szokás szerinti mintavételezésből származott, az ítéletábra érdemi bizonyítékként szintén figyelembe vehetőnek találta. A Pp. 3. § (5) bekezdésében alapelvei szinten deklarált szabad bizonyítás elvéből adódóan a bíróság meghatározott bizonyító eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhat minden olyan bizonyítékot, mely megítélése szerint a tényállás kiderítésére alkalmas. A felektől független, szakmai felelősséggel eljáró állatorvos által vett minták laborvizsgálati eredményei – a szakmai szabályoktól és gyakorlattól eltérő mintavételezés ellenére – a bizonyítékok köréből nem rekeszthetők ki.

Az így beküldött 4 takarmánymintából 3, a ..., ... és ...-ös minta a kormánytisztviselő által vett gyártási mintákkal megegyezett, és a laborvizsgálatok alapján magas (25-öt meghaladó) mértékű peroxidszámot mutatott, csakúgy mint a ...-os számú minta.

Itt jegyzi meg az ítéletábra, hogy bár a ... gyártási számú minta későbbi, 2012. decemberi vizsgálatkor a testületi szakvélemény megjegyzése szerint szavatossági időn túli volt, ugyanakkor az állatorvos által kezdeményezett, fent említett korábbi vizsgálat még a szavatossági időn belüli takarmányra mutatta ki annak nem kívánatosan magas, 57-es értékű savszámát, valamint 28-as peroxidszámát. A laborvizsgálati eredmény megjegyzése egyértelműen rögzíti, hogy a négyfajta vizsgált táp a magas peroxidszám miatt kifogásolható, ezen kívül a 2-es számú vizsgált táp (...) T2 toxintartalommal is rendelkezett, mely ugyancsak hibás beltartalomnak minősül.

Ezért az ítéletábra a felperes által megjelölt 2012. augusztus 1. és 2012. október 15. közötti időpontban alperestől beszerzett mind a 9 gyártási számú takarmány hibás teljesítésének tényét megállapította.

A nyúlállomány takarmányozására bár alkalmas az ilyen takarmány, azonban azt értékcsökkentnek kell tekinteni.

Az értékcsökkenés arányát a testületi szakvélemény 10-15%-ban határozta meg. A felperes az értékcsökkenés ezt meghaladó arányát alátámasztó bizonyítékot nem tudott szolgáltatni a per során, de az ítéletábra a felperes 2012. szeptemberétől kifejtett magatartását – azt, hogy állatorvost bízott meg, és laboratóriumi vizsgálatra küldte a takarmányt, valamint az elhullott állattetemeteket – úgy értékelte, hogy az értékcsökkenés felső határának elfogadása indokolt [Pp. 206. § (1) bekezdés]. Ennek megfelelően a felperes 6. sorszámú beadványához mellékelte, korábban bemutatott táblázatban összesített, 4.096.639,- forint összértékű, gyártási számok szerint pontosan beazonosított, kilenc szállítmányra nézve nyert bizonyítást a szükséges mértékű bizonyossággal az, hogy az alperes részéről nem szerződészerű, vagyis hibás teljesítés történt. Ezen takarmánymennyiségre nézve indokolt tehát az árleszállítás a 15%-os értékcsökkenés arányában. Ennek megfelelően 4.096.639,- forint 15%-a, tehát – kerekítve – 614.500,- forint összegben határozható meg a felperest bizonyítottan ért kár, amelynek megtérítésére az alperes a Ptk. 305. § (1)

bekezdés, 306. § (2) bekezdés, valamint a Ptk. 310. § alapján köteles. Az ítélet tábla a fellebbezés keretei között maradván a marasztalási tőkeösszeg után késedelmi kamatot nem állapított meg, mivel erre a kereset nem terjedt ki (Pp. 215. §).

A kifejtett jogi indokokra tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét az ítélet tábla igen kismértékben bár, de a Pp. 253. § (2) bekezdésre történt hivatkozással részben megváltoztatta, míg ezt meghaladóan a bizonyítatlanság miatt a keresetet elutasító ítéletet helybenhagyta.

A felperes keresetlevelében levezette perbeli követeléseösszeváltetését, melyet utóbb a per során sem változtatott meg. E szerint a kereset tárgyát képezte a 2011. évi leszállított teljes takarmánymennyiség ellenértéke: 38.290.575,- forint, valamint a 2012. évi október 15-ig terjedő időszakban leszállított takarmány ellenértéke: 34.901.531,- forint. A két érték együttesen 73.192.106,- forintot tesz ki, melyből levonásba helyezett 6.006.116,- forintot, melyet már a korábbi minőségi kifogások miatt nem fizetett meg állítása szerint. A számszaki levezetésből így adódott a 67.185.990,- forint összegű perbeli követelés. Az ítélet tábla ezt az összeget tekintette a pertárgyértéknek. Ezzel kapcsolatban megjegyzendő, hogy a perben nem kellett – és a perbeli kérelmek korlátai között maradván nem is lehetett – a felek között teljes körűen elszámolni, ugyanis alperes részéről az említett 6 milliós összegre nézve beszámítási kifogás, illetve viszontkereset előterjesztésére nem került sor, így ennek figyelembevétele a követelés részbeni megalapozottsága megállapítása során nem volt lehetséges. Az ítélet tábla a megalapozottnak talált követelés tekintetében tehát marasztaló határozatot hozott, mivel az esetleges elszámolatlanul maradt, vagy egyéb okból vitatott áru ellenértékeket nem lehetett a perben figyelembe venni.

A csekély mértékű részbeni megváltoztatás folytán a felperes túlnyomórészt pervesztes maradt (pernyertessége mindössze 1%-nyi), ezért az ítélet tábla szükségtelennek találta az alperes javára megítélt elsőfokú perki költség leszállítását. A le nem rótt illetékösszegek viselésének pontos arányosítása azonban nem mellőzhető, tekintve, hogy az államnak járó illeték viselése megosztásának kérdése nem tartozik a bíróság mérlegelési jogkörébe, annak pontosan igazodnia kell a pernyertesség-pervesztesség arányához. Ennek megfelelően a felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 1.500.000,- forint elsőfokú illeték maximumból 1% arányban (15.000,- forint erejéig) az alperesre hárul az illetékfizetési kötelezettség. A fellebbezési illeték 2.500.000,- forint összegének viselését ugyanígy osztotta meg a felek között az ítélet tábla [Pp. 80. § (1) bekezdés, 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdés, 15. § (1) és (3) bekezdés].

Szeged, 2019. február 7.

Dr. Gaálné dr. Jobbágy Ildikó s.k.	Dobler László s.k.	Béri András s.k.
a tanács elnöke	előadó bíró	táblabíró